

Personer med diabetes om tillgång till läkemedel – enkätundersökning bland medlemmar i Svenska Diabetesförbundet februari 2023

I denna kortfattade delrapport presenteras resultat från Svenska Diabetesförbundet senaste medlemsenkät. Fokus är hur tillgången till läkemedel ser ut för personer med diabetes i Sverige. Enkäten innehöll fyra frågor runt tillgången till läkemedel. Dessa resultat redovisas i sin helhet på sidan 3-4.¹ Nedan en sammanfattning av varför läkemedelstillgången är särskilt viktig för personer som lever med en kronisk sjukdom som hanteras via en omfattande och komplex egenvård.

Drygt en halv miljon i Sverige lever med diabetes, en siffra som ökar i takt med att fler utvecklar diabetes typ 2. Cirka 10 lever med diabetes typ 1, och cirka 85-90 med diabetes typ 2. Antalet barn med diabetes uppgår till cirka 8 000. Ytterligare 900 barn får sjukdomen varje år. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.²

Diabetes är en allvarlig kronisk sjukdom som kräver en omfattande egenvård, varje dag – året om. I november 2022 visade Diabetesbarometern stora variationer mellan regionerna både när det gäller genomförda uppföljningar av patienters hälsa och behandlingsresultat.³ När tillgången till läkemedel därutöver inte fungerar finns det stor risk att egenvården ytterligare blir lidande.

Konsekvensen blir – utöver försämrad livskvalitet och hälsa för den enskilda individen på kort sikt – en för samhället kostsam behandling av komplikationer och följsjukdomar på längre sikt. Komplikationer och följsjukdomar orsakar lidande och står för de klart största kostnaderna inom diabetesvården – cirka 70 procent av dessa.⁴ En studie från år 2020 visar att enbart komplikationer orsakade av typ 2-diabetes kostade vården 2,5 miljarder kronor.⁵

Nedan redovisas resultaten från Svenska Diabetesförbundets enkätundersökning, när det gäller tillgång till läkemedel. Frågan var: "Har du de senaste 12 månaderna varit med om att ett eller flera av dina läkemedel inte fanns på apoteket då du skulle hämta ut dessa (möjligt at lämna flera svar)?"

1. 32 procent uppgav att läkemedlet inte fanns på apoteket, men att apoteket kunde beställa hem läkemedlet så att de kunde hämta ut det inom några dagar
2. 13 procent uppgav att läkemedlet inte fanns på apoteket och de i stället fick åka runt till ett eller flera andra apotek för att få tag på läkemedlet
3. 14 procent uppgav att läkemedlet var helt slut (restnoterat) och apoteket kunde inte beställa det – bland personer med diabetes typ 1 var andelen elva procent, hos personer med typ 2-diabetes uppgick andelen till 19 procent
 - a) I gruppen som har råkat ut för restnoterade läkemedel (3.) uppgav 41 procent att de under det senaste året har behövt få ett annat läkemedel/behandling via en läkare
 - b) Av dem som har fått byta läkemedel (a) uppgav 41 procent att det i någon, stor eller mycket stor utsträckning påverkade deras förmåga att sköta egenvården negativt
4. Nära 7 av 10 hämtar ut nya läkemedel minst en vecka innan de gamla läkemedlen tar slut

¹ Resultaten som framgår av tabellerna på sidan 3-4 anges alla i "andelar i procent". På sidan 5 redovisas några fritextsvar.

² Svenska Diabetesförbundet, 2022, *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2023-02-20]

³ Svenska Diabetesförbundet (2022): "Diabetesbarometern 2022" - [Diabetesförbundet Rapport Diabetesbarometern W7.indd](#) [Använd: 2023-02-20]

⁴ Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi (2015): "Påverkbara kostnader för typ 2-diabetes år 2020 och år 2030 i Sverige" - [IHE Rapport 2015:1](#) [Använd: 2023-02-20]

⁵ Diabetologia (2020) 63:2582–2594: "Costs of diabetes complications: hospital-based care and absence from work for 392,200 people with type 2 diabetes and matched control participants in Sweden" [Kostnader För Diabetes Typ2](#)

Svenska Diabetesförbundet: Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut, och vi stöttar personer med diabetes genom hela livet i olika situationer och faser. Vi samlar nära 21 000 medlemmar hos oss, och har ett 100-tal lokal- och regionföreningar i hela landet.

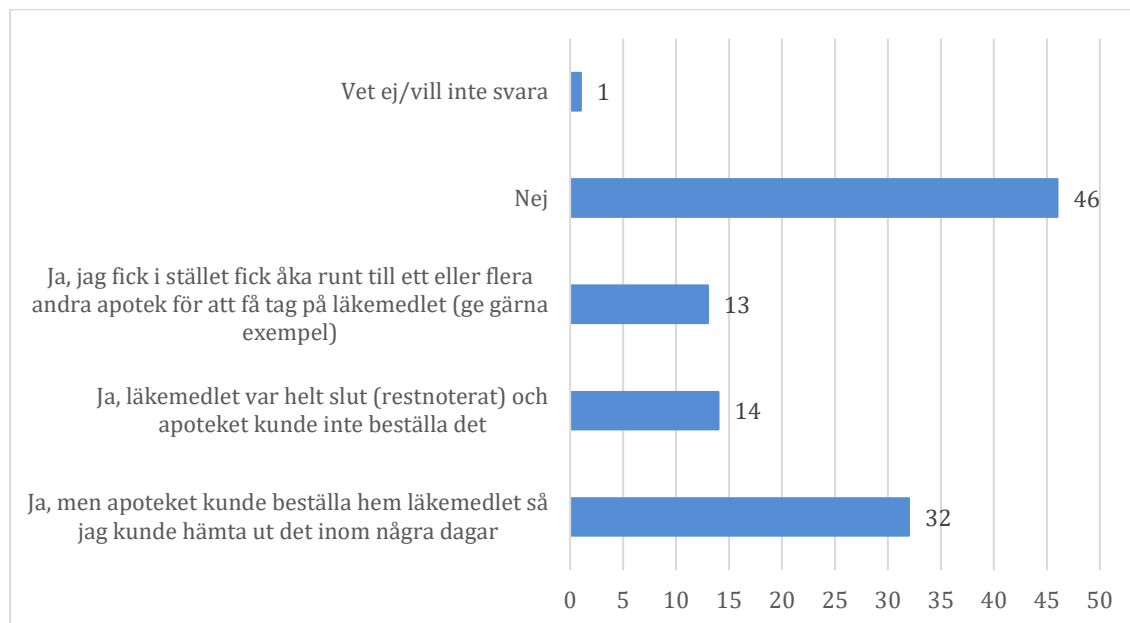
Det beräknas finnas drygt 500 000 personer med diabetes i Sverige idag. Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet, kontroll samt löpande bedömning och analys av situationen genom avancerad egenvård. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga följsjukdomar. Dagligen dör 5-6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.

Metod: Undersökningen genomfördes med webbenkät som skickades ut till medlemmar i Svenska Diabetesförbundet med tillgänglig mejladress som har uppgett att de har antingen typ 1- eller typ 2-diabetes. Syftet var att få kunskap om hur personer med diabetes upplever sin hälsa, vilka kostnader som gruppen har för att sköta sin sjukdom samt hur det fungerar med tillgången till läkemedel. Här redovisas delresultat när det gäller sistnämnda området, nämligen läkemedelstillgång.

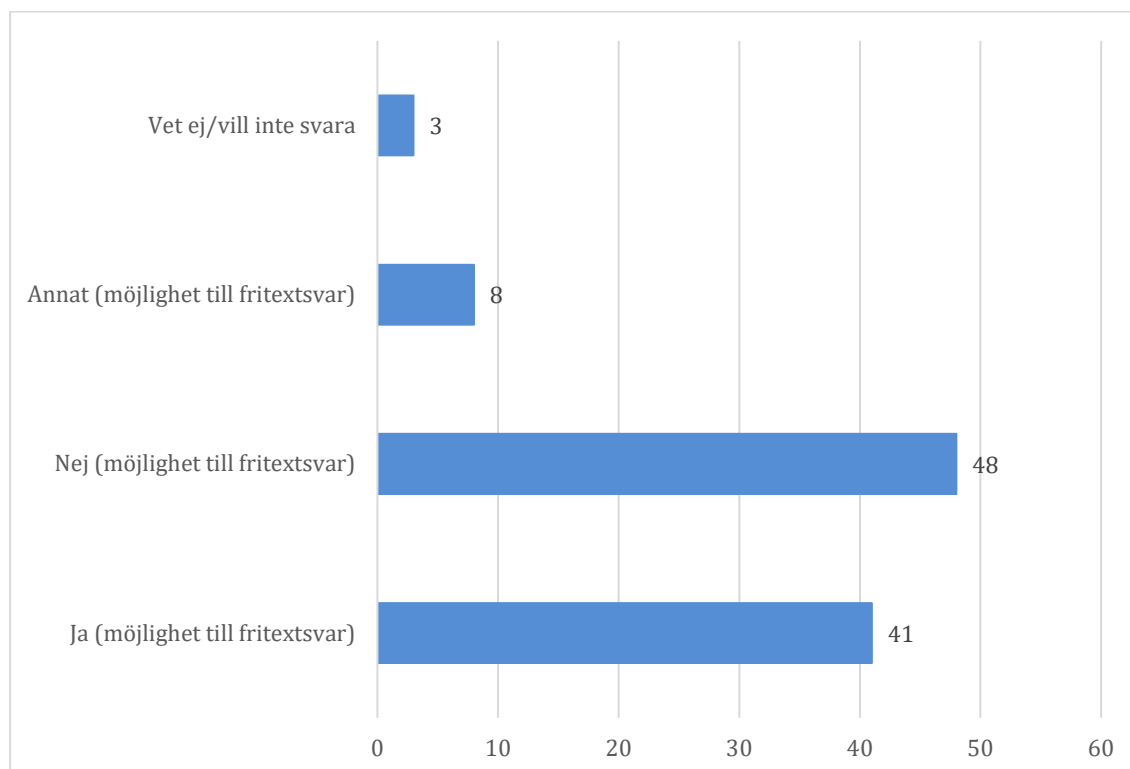
Frågeformuläret skickades ut till 9 017 potentiella respondenter onsdagen den 8 februari och enkäten stängdes onsdagen den 22 februari år 2023. Två påminnelser har gått ut under denna period. 3 456 svar inkom, vilket ger en svarsfrekvens på 38,3 procent.

Kontaktuppgifter: Vill du vet mer om undersökningen kontakta gärna Flemming Kristensen, ansvarig utredning och påverkan - 070 463 77 25 eller flemming.kristensen@diabetes.se

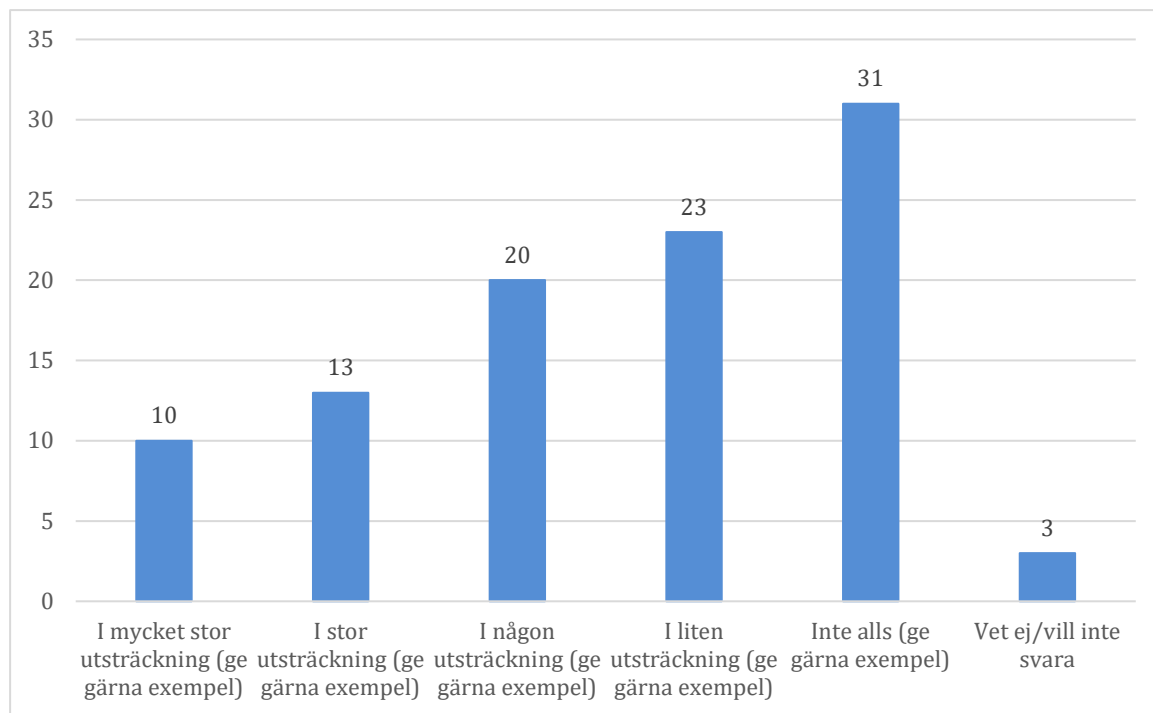
Har du de senaste 12 månaderna varit med om att ett eller flera av dina läkemedel inte fanns på apoteket då du skulle hämta ut dessa (möjligt att lämna flera svar)?

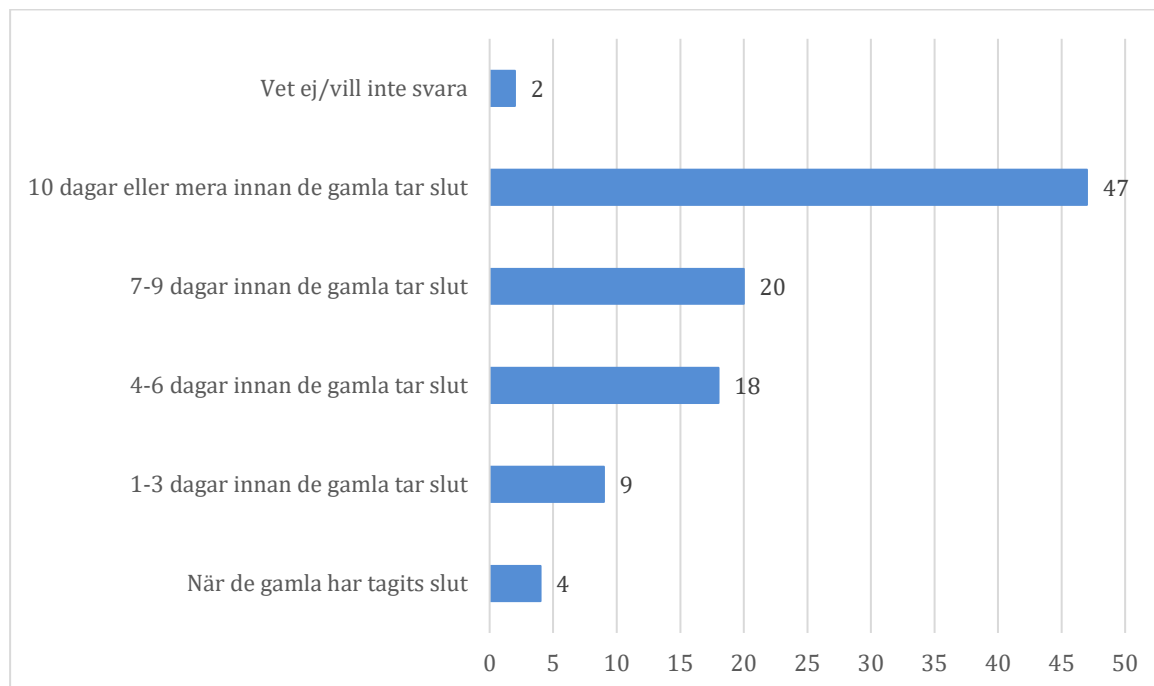
Du har svarat att läkemedlet var helt slut (restnoterat). Har din läkare under de senaste 12 månaderna behövt ge dig ett annat läkemedel eller behandling på grund av att läkemedlet varit slut (restnoterat)?

Du har svarat att du har fått byta till ett annat läkemedel eller behandling, som konsekvens av restnoterade läkemedel. I vilken utsträckning påverkar detta din förmåga att sköta egenvården negativt?

När hämtar du i vanliga fall ut dina läkemedel?

Några röster från personer med diabetes från undersökningen om vad som kan bli konsekvensen när det är brist på läkemedel:

- " Till slut fick jag tag på min medicin. Men nu slut igen. Mycket jobbigt. Skapar stor oro."
- " Fick en gång hämta ut i Stockholm för det inte fanns i Dalarna"
- " Basinsulin restnoterat under lång tid, fick kontakta min medicinmottagning akut för att få 2 insulinpennor
- " Mitt långtidsinsulin var slut, så jag fick åka runt"
- " Fick annat licensierat läkemedel, fast det tog tid. Var utan tre veckor"
- " Åkte till annan stad 40 mil bort"
- " Behövde inte åka runt, men fick vänta 5 veckor på glukossensorer till insulinpumpen."
- " Jag valde att kontakta min läkare som fick skriva recept på annat insulin som gick att få tag på"
- "Telefonsamtal till flertal apotek utan resultat."
- " Fick leta runt både online och besöka flera olika apotekskedjor för att få tag i varan"
- " Läkaren ville inte skriva recept. Han sade att det inte var någon idé nu eftersom medicinen inte går att få tag på. Så nu skriver han ut enstaka recept till de som absolut inte kan vänta."
- "Fick åka till annan kommun, flera mil bort för att hämta medicin"
- "Svårare att få ett jämnare blodsocker då jag äter mycket mer nu och behöver mer insulin"
- "Det är inte alltid lätt att byta utan nya inställningsperioder"
- " Får planera dagarna på ett helt annat sätt för att jag inte hittar en toalett när det blir jätte akut med kort varsel. Även den sociala biten blir lidande då man inte vågar söka sig ut."
- "Man ska ringa, skriva 1177 för att få nytt läkemedel som tar ett antal dagar innan man får det och avbrott i behandling"
- " Svårt att få blodsockerkurvan rätt."
- "Det nya ersättningsmedlet påverkade mina hjärtmediciner och sköldkörtelmediciner negativt. Jag blev passiv av alla biverkningar."